

بررسی تاثیر مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۲۴

کد مقاله: ۵۲۵۶۴

محمدحسین آقابابایی^۱، محمدحامد خانمحمدی^{۲*}
فرزین خوشکار^۳

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تاثیر مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت می باشد. قابل ذکر است این پژوهش دارای دو فرضیه می باشد. پژوهش انجام شده از نظر نوع هدف جزء پژوهش های کاربردی است و روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی همبستگی می باشد. انجام پژوهش در چارچوب استدلالات قیاسی - استقرایی صورت گرفته است و برای تجزیه و تحلیل فرضیه ها از تحلیل پانلی کمک گرفته شده است. اطلاعات گردآوری شده از تمام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مربوط به ۱۲۰ شرکت نمونه در ۸ سال متوالی از سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۷ تجزیه و تحلیل شده اند. نتایج آزمون فرضیه ها نشان داد بین اندازه و تعداد جلسات کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما میان استقلال و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد مدیریت ریسک بر رابطه بین تعداد جلسات، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت، تاثیر مثبت و معنادار دارد؛ اما بر رابطه میان تعداد اعضای کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر معناداری ندارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

واژگان کلیدی: مدیریت ریسک، ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو ساوه، ایران

۲- مدرس گروه حسابداری و حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو ساوه، ایران (نویسنده مسئول)

m.khanmohammadi@hnhk.ac.ir

۳- مدرس گروه حسابداری و حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو ساوه، ایران

۱- مقدمه

تحول در محیط اقتصادی ایران در سال‌های اخیر، به ویژه با افزایش خصوصی‌سازی و واگذاری شرکت‌های دولتی و نیز توسعه بازار سرمایه سبب شده است که راهبری شرکتی به عنوان مکانیزم نظارتی بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. کمیته حسابرسی از اجزای ارکان راهبری بنگاه تلقی می‌شود و عاملی تعیین کننده در روند گزارشگری مالی است که اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده را افزایش می‌دهد. از طرف دیگر، شرکت‌ها و سهامداران برای نظارت دقیق‌تر بر زمینه‌هایی همچون ریسک، جلوگیری از اتلاف منابع شرکت، صحت گزارشگری مالی و رعایت الزامات قانونی و مقرراتی، بر قضاوت اعضای کمیته حسابرسی اتکا می‌کنند. هر عضو کمیته حسابرسی، برای انجام وظایف خود به شناخت درست و آشکار وظایف خود با توجه به منشور فعالیت کمیته و سایر الزامات قانونی نیاز دارد (عرب صالحی و همکاران، ۱۳۹۴).

۲- بیان مسئله

تحولات عمده در محیط کسب و کار، مثل جهانی شدن و سرعت بالای تغییرات در فناوری، باعث افزایش رقابت و دشواری مدیریت در سازمان‌ها گردیده است. در محیط‌های پیچیده، سازمان‌ها نیازمند مدیرانی هستند که این پیچیدگی‌های ذاتی را در زمان تصمیم‌گیری‌های مهم شان لحاظ و تفکیک کنند. مدیریت ریسک مؤثر که بر مبنای اصول مفهومی معتبر قرار دارد، بخش مهمی از این فرایند تصمیم‌گیری را تشکیل می‌دهد (یاراحمدی خراسانی، ۱۳۸۷). می‌توان گفت که مدیریت ریسک فرآیند شناسایی، ارزیابی و انجام اقدامات کنترلی و اصلاح ریسک‌های اتفاقی بالقوه‌ای است که مشخصاً پیشامدهای ممکن آن، خسارت یا عدم تغییر در وضع موجود می‌باشد (بابایی و همکاران، ۱۳۹۵). مدیریت ریسک واحد تجاری، مدیریت می‌کند تا اطمینان قابل قبولی برای دستیابی به اهداف واحد تجاری را فراهم آورد (گردن و همکاران، ۲۰۰۹).

با رشد رقابت میان سازمان‌های امروزی و تهدیدات و فرصتهایی که گریبان گیر تمامی سازمان‌ها در سطوح مختلف داخلی و بین المللی می‌باشد، مفهوم ریسک اهمیت بسیار زیادی پیدا کرده است. تهدیدات یاد شده می‌تواند به حدی باشد که سازمان را با شکست مواجه نماید. از این رو مدیران برای رشد و بقای سازمان باید به فکر راه‌هایی برای کاهش ریسک‌های نامطلوب باشند (واکر، ۲۰۰۳). رشد اقتصادی در هر کشوری به سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی وابسته است. وقوع تقلب‌های مالی، موجب کاهش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی شده و مانع رشد اقتصادی جامعه می‌شود. از طرفی، پایه و اساس اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری، ارائه اطلاعات مالی مربوط و قابل اتکاء است؛ اما برخی از شرکت‌ها به ظاهرسازی یا دستکاری داده‌های اطلاعاتی که تصویر مطلوبی از وضعیت مالی شرکت گزارش نمی‌کند، می‌پردازند. بنابراین، وجود کمیته‌های مستقل در شرکت همانند کمیته حسابرسی، به عنوان یکی از ارکان اصلی نظام حاکمیت شرکتی، برای کنترل مداوم چنین فعالیت‌هایی ضروری است (شاتناوی و همکاران، ۲۰۱۹).

همچنین در دو دهه اخیر، پس از رسوایی‌های شدید مالی در سطح شرکت‌های بزرگ، کمیته حسابرسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است و امروزه با پررنگ شدن نقش حاکمیت شرکتی، نیاز به کمیته حسابرسی بیش از پیش احساس می‌شود. در ایران نیز با افزایش خصوصی‌سازی و واگذاری شرکت‌های دولتی و نیز توسعه بازار سرمایه، کمیته حسابرسی به عنوان جزئی از ارکان راهبری، عاملی تعیین کننده در روند گزارشگری مالی است و اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده را افزایش می‌دهد. از طرف دیگر، شرکت‌ها و سهامداران برای نظارت دقیق‌تر بر زمینه‌هایی هم چون ریسک، جلوگیری از اتلاف منابع شرکت، صحت گزارشگری مالی و رعایت الزامات قانونی و مقرراتی، بر قضاوت اعضای کمیته حسابرسی اتکا می‌کنند. هر عضو کمیته حسابرسی، برای انجام وظایف خود به شناخت درست و آشکار وظایف خود با توجه به منشور فعالیت کمیته و سایر الزامات قانونی نیاز دارد. برای نمونه، منشور کمیته حسابرسی مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار، بندهایی درباره استقلال و تخصص اعضای کمیته دارد (نصیرزاده و همکاران، ۱۳۹۷).

از طرف دیگر یکی از مهم ترین اهداف بنگاه‌هایی اقتصادی، کسب انتفاع و افزایش ثروت صاحبان سهام (مالکان) در دراز مدت است. سهامداران، اعتبار دهندگان و دیگر گروه‌هایی مرتبط با بنگاه‌هایی اقتصادی به منظور اخذ تصمیمات منطقی نیازمند اطلاعات قابل اتکاء و مربوط در خصوص عملکرد آنها و مدیران شان می‌باشند. با توجه به اینکه سهامداران و اعتبار دهندگان منابع مالی محدود خود را به بنگاه‌هایی اقتصادی تخصیص می‌دهند، ارزیابی عملکرد، فرآیند رسمی فراهم آوردن اطلاعات در مورد نتایج کار است این امر سبب شناسایی نقاط قوت سازمان و بزرگ جلوه دادن آن به منظور خلق ارزشهای بیشتر و در واقع عملکرد مطلوب ترمی شود چرا که با تجزیه و تحلیل فعالیتهای گذشته بنگاه، نگاهی به آینده دارد تا به پیشینه کردن ارزشها کمک کند (کردستانی و همکاران، ۱۳۹۶).

1. Gardn et al., 2009
2. Walker, 2003
3. Shatmawi, 2019

بنابراین در این پژوهش بر آن شدیم که این مسئله را بررسی کنیم، آیا ویژگی‌های کمیته حسابرسی موجب افزایش عملکرد شرکت می‌شود یا خیر؟ و مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد یا خیر؟

۳- مروری بر پیشینه پژوهش

فخری و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و مدیریت سود پرداختند. نتایج نشان داد که کمیته حسابرسی تاثیر منفی و معناداری بر مدیریت سود دارد یعنی افزایش تخصص مالی کمیته حسابرسی موجب کاهش مدیریت سود می‌گردد. همچنین جنسیت کمیته حسابرسی تاثیر معناداری بر مدیریت سود دارد. همچنین نسبت کارشناسان مالی زن کمیته حسابرسی تاثیر معناداری بر مدیریت سود ندارد ولی نسبت کارشناسان مالی مرد کمیته حسابرسی تاثیر معناداری بر مدیریت سود دارد، این یافته‌ها نشان‌دهنده این است که نسبت کارشناسان مالی مرد کمیته حسابرسی تاثیر بیشتری نسبت به کارشناسان مالی زن بر مدیریت سود دارند.

فتحی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در عملکرد مدیریت ریسک و کنترل سازمان‌های دولتی پرداختند. نتایج نشان داد بین استقلال سازمانی حسابرسان داخلی و درک مدیر سازمان از حسابرسی داخلی با اثربخشی حسابرسی رابطه‌ای وجود ندارد و متغیر بودجه کافی با عملکرد مدیریت ریسک حسابرسی داخلی رابطه معکوس و با عملکرد کنترل حسابرسی داخلی رابطه مستقیم معنی‌دار دارد. وقفی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی تاثیر پیش‌بینی سود توسط مدیریت بر ریسک و ارزش شرکت پرداختند. در این پژوهش از ضریب بتا به عنوان معیار ریسک سیستماتیک و شاخص کیوتومیان به عنوان معیار ارزش شرکت استفاده شده است. درآزمون فرضیه‌های پژوهش از مدل‌های رگرسیونی استفاده شده است که در آن‌ها پیش‌بینی سود مدیریت به عنوان متغیر مستقل و ارزش و ریسک شرکت به عنوان متغیر وابسته می‌باشد. نتایج نشان دهنده تاثیر معنی‌دار پیش‌بینی سود هر سهم مدیریت بر ارزش شرکت و عدم تاثیر این پیش‌بینی‌ها بر ریسک سهام شرکت‌های مورد مطالعه در طول دوره پژوهش می‌باشد. ثابتی رویانی (۱۳۹۵) با بررسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و با استفاده از آزمونهای آماری، درصد یافتن پاسخی به این سؤال بوده است که آیا بین مدیریت ریسک و کمیته ریسک با ارزش و عملکرد شرکتها رابطه ای وجود دارد؟ بر اساس نتایج پژوهش و آزمون‌های آماری در سطح خطای ۵ درصد میتوان گفت که بین مدیریت ریسک و کمیته ریسک با عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود دارد. بین متغیرهای مدیریت ریسک و کمیته ی ریسک با ارزش شرکت رابطه معناداری وجود ندارد.

شاتناوی و همکاران (۲۰۱۹) به بررسی تاثیر مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ و مدیریت ریسک تاثیر مثبت بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت دارد. کرسینا و همکاران (۲۰۱۹) به بررسی رابطه بین مدیریت ریسک و عملکرد شرکت پرداخته اند که نتایج نشان می‌دهد که بین مدیریت ریسک و عملکرد شرکت رابطه مثبت وجود دارد. ویویان و همکاران (۲۰۱۸) نقش هیئت مدیره و کمیته حسابرسی در مدیریت ریسک در شرکت‌ها را بررسی کردند. نتایج آنها نشان می‌دهد هیئت مدیره و به ویژه کمیته حسابرسی با مدیریت ریسک رابطه مثبت و معناداری دارد. ماتندی مزارا (۲۰۱۴) به بررسی ارتباط رتبه مدیریت مبتنی بر ارزش و عملکرد مالی شرکت پرداختند. به این نتیجه رسیدند که به کارگیری مدیریت مبتنی بر ارزش نیز باعث بهبود عملکرد آنها شده است. باسه (۲۰۱۰) به بررسی ارتباط بین حاکمیت شرکتی و عملکرد و مدیریت ریسک و حاکمیت شرکتی پرداختند. به این نتیجه رسیدند که رابطه معناداری بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت وجود ندارد ولی بین حاکمیت شرکتی و مدیریت ریسک شرکت رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد.

۴- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی اول: بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۱-۱) بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۱-۲) بین تعداد جلسات کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۱-۳) بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۱-۴) بین تخصص حسابداری کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه اصلی دوم: مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد.

فرضیه فرعی ۲-۱) مدیریت ریسک بر رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد.

فرضیه فرعی ۲-۲) مدیریت ریسک بر رابطه بین تعداد جلسات کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد.

1. Krestina et al., 2019
2. Vivian et al., 2018
3. Matanda Mazara, 2014
4. Base, 2010

فرضیه فرعی ۲-۳) مدیریت ریسک بر رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد.
فرضیه فرعی ۲-۴) مدیریت ریسک بر رابطه بین تخصص حسابداری کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد.

۵- مدل آماری پژوهش

در این پژوهش برای بررسی فرضیات، همانند شاتناوی و همکاران (۲۰۱۹) مدل آماری ذیل جهت تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار می‌گیرد:

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{Size COM}_{i,t} + \beta_2 \text{Size}_{i,t} + \beta_3 \text{LEV}_{i,t} + \beta_4 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۱-۱}$$

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{NC}_{i,t} + \beta_2 \text{Size}_{i,t} + \beta_3 \text{LEV}_{i,t} + \beta_4 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۱-۲}$$

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{Independ COM}_{i,t} + \beta_2 \text{Size}_{i,t} + \beta_3 \text{LEV}_{i,t} + \beta_4 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۱-۳}$$

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{AUDACEX}_{i,t} + \beta_2 \text{Size}_{i,t} + \beta_3 \text{LEV}_{i,t} + \beta_4 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۱-۴}$$

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{Size COM}_{i,t} + \beta_2 \text{CI}_{i,t} + \beta_3 \text{ACSIZE}_{i,t} * \text{CI}_{i,t} + \beta_4 \text{Size}_{i,t} + \beta_5 \text{LEV}_{i,t} + \beta_6 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۲-۱}$$

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{AC NC}_{i,t} + \beta_2 \text{CI}_{i,t} + \beta_3 \text{NC}_{i,t} * \text{CI}_{i,t} + \beta_4 \text{Size}_{i,t} + \beta_5 \text{LEV}_{i,t} + \beta_6 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۲-۲}$$

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{Independ COM}_{i,t} + \beta_2 \text{CI}_{i,t} + \beta_3 \text{Independ COM}_{i,t} * \text{CI}_{i,t} + \beta_4 \text{Size}_{i,t} + \beta_5 \text{LEV}_{i,t} + \beta_6 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۲-۳}$$

$$Q_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \text{AUDACEX}_{i,t} + \beta_2 \text{CI}_{i,t} + \beta_3 \text{AUDACEX}_{i,t} * \text{CI}_{i,t} + \beta_4 \text{Size}_{i,t} + \beta_5 \text{LEV}_{i,t} + \beta_6 \text{ROA}_{i,t} + e_{i,t} \quad \text{مدل ۲-۴}$$

اجزای مدل‌های فوق عبارتند از:

Q: عملکرد شرکت در شرکت i ام در سال t;

Size COM: اندازه کمیته حسابرسی در شرکت i ام در سال t;

NC: تعداد جلسات کمیته حسابرسی در شرکت i ام در سال t;

Independ COM: استقلال کمیته حسابرسی در شرکت i ام در سال t;

AUDACEX: تخصص حسابداری کمیته حسابرسی در شرکت i ام در سال t;

CI: مدیریت ریسک (عامل رقابت صنعت) در شرکت i ام در سال t;

LEV: اهرم مالی در شرکت i ام در سال t;

ROA: بازده دارایی در شرکت i ام در سال t;

Size: اندازه شرکت در شرکت i ام در سال t;

β : ارتباط ارزشی هر یک از متغیرها

e : خطای معادله رگرسیون.

۶- روش تحقیق

این پژوهش از نظر طبقه‌بندی به لحاظ هدف، پژوهشی کاربردی^۱ است و از نظر روش، شبه آزمایشی و از نوع پس‌رویدادی می‌باشد. این نوع پژوهش‌ها بیشتر بر مؤثرترین اقدام تأکید دارند و علت‌ها را کمتر مورد توجه قرار می‌دهند. همچنین از نظر طبقه‌بندی پژوهش برحسب روش و نحوه گردآوری داده‌ها، این پژوهش توصیفی-همبستگی است، انجام پژوهش در چارچوب استدلال قیاسی - استقرایی است.

۶-۱- روش گردآوری اطلاعات

در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات نظری موردنیاز و همچنین پیشینه‌ی پژوهش از روش کتابخانه‌ای، یعنی مطالعه و بررسی متون، پایان‌نامه‌ها، مقالات و کتب تخصصی فارسی و انگلیسی و همچنین اطلاعات دریافتی از پایگاه‌های اینترنتی استفاده شده است.

داده‌های پژوهش و اطلاعات مالی موردنیاز، از طریق بررسی اسناد و مدارک گزارش شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران به دست آمده است. این اطلاعات با مراجعه به صورت‌های مالی شرکت‌ها و یادداشت‌های توضیحی همراه تأمین شده است. از طریق نرم‌افزار ره‌آورد نوین برای به دست آوردن اطلاعات مالی شرکت‌های بورسی استفاده گردید. از سی‌دی‌های منتشر شده توسط «واحد روابط عمومی سازمان بورس اوراق بهادار» نیز برای دستیابی به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی همراه استفاده شد. در نهایت برای تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصله و دستیابی به نتیجه‌ای قابل اتکا، نرم‌افزار EViews 11 و SPSS مورد استفاده قرار خواهد گرفت. در این پژوهش کمیته حسابرسی به عنوان متغیر مستقل و عملکرد شرکت به عنوان متغیر وابسته می‌باشد. اندازه شرکت، اهرم مالی، بازده دارایی به عنوان متغیرهای کنترل و مدیریت ریسک به عنوان متغیر تعدیلگر می‌باشد.

۷- تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

متغیرها آن شرایطی هستند که پژوهشگر آن‌ها را دست‌کاری، کنترل یا مشاهده می‌کند. به سخن دیگر، متغیر عبارت است از ویژگی، صفت یا عاملی که بین افراد جامعه مشترک بوده و می‌تواند مقادیر کمی و ارزش‌های متفاوتی داشته باشد. **متغیر وابسته:** متغیر وابسته متغیری است که پژوهشگر به آن علاقه‌مند است و برعکس متغیر مستقل در اختیار محقق نیست و نمی‌تواند در آن تصرف یا دست‌کاری به عمل آورد. در تعریف آن باید گفت متغیری است که از متغیر مستقل تأثیر می‌پذیرد و بر اثر تغییرات آن تغییر می‌کند، بنابراین هدف محقق تشریح یا پیش‌بینی تغییرپذیری در آن است.

عملکرد شرکت: از طریق مجموع ارزش بازار سهام عادی، ارزش بازار سهام ممتاز، ارزش دفتری بدهی بلند مدت و ارزش دفتری بدهی کوتاه مدت تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود.

(ارزش دفتری بدهی کوتاه مدت + ارزش دفتری بدهی بلند مدت + ارزش بازار سهام ممتاز + ارزش بازار سهام عادی) = شرکت عملکرد ارزش دفتری کل دارایی‌ها شرکت

متغیر مستقل: متغیر مستقل متغیری است که از طریق آن متغیر وابسته تبیین و پیش‌بینی می‌شود، این متغیر توسط پژوهشگر اندازه‌گیری، دست‌کاری یا انتخاب می‌شود تا تأثیر رابطه‌ی آن با متغیر دیگر اندازه‌گیری شود. در واقع متغیر مستقل به‌گونه‌ای مثبت یا منفی بر متغیر وابسته اثر می‌گذارد یعنی هرگونه افزایش یا کاهش در متغیر مستقل می‌تواند موجب افزایش یا کاهش در متغیر وابسته شود، پس دلیل تغییر در متغیر وابسته را باید در متغیر مستقل جست‌وجو کرد. در یک تحقیق غیرآزمایشی متغیر مستقل به‌وسیله محقق دست‌کاری نمی‌شود ولی متغیری است که از پیش وجود دارد و فرض شده است که بر متغیر وابسته اثر دارد.

اندازه کمیته حسابرسی: برابر است با تعداد اعضای حاضر در کمیته حسابرسی. کمیته حسابرسی طبق بند ۱ ماده ۵ منشور کمیته از سه تا پنج عضو با انتخاب و انتصاب هیئت مدیره تشکیل می‌گردد.

تخصص کمیته حسابرسی: تخصص حسابداری کمیته حسابرسی برابر است با نسبت اعضای دارای مدرک حسابداری به مجموع اعضای کمیته حسابرسی شرکت شاتناوی و همکاران (۲۰۱۹)

استقلال کمیته حسابرسی: برابر است با نسبت تعداد اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی شاتناوی و همکاران (۲۰۱۹)

تعداد جلسات کمیته حسابرسی: اگر اعضای کمیته حسابرسی بیشتر از ۶ جلسه تشکیل داده باشند عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر خواهد بود.

متغیرهای کنترلی: ممکن است در یک تحقیق محقق نتواند تمامی متغیرها را به‌طور هم‌زمان بررسی کند، بنابراین یک یا چند مورد آن‌ها را ثابت نگه می‌دارد (بلوک کردن) یا اثر آن‌ها را خنثی می‌کند (تصادفی سازی) چنین متغیرهایی را که حذف یا ثابت می‌شوند متغیرهای کنترل می‌نامند. در بعضی موارد ممکن است متغیر تعدیل‌کننده نقض متغیر کنترل را نیز داشته باشد. اندازه شرکت: اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی ارزش دفتری جمع دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود.

(کل دارایی‌ها) \log = اندازه شرکت

اهرم مالی: از طریق تقسیم نسبت ارزش دفتری بدهی‌ها به ارزش دفتری دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود.

$$\text{نسبت ارزش دفتری بدهی ها} = \frac{\text{ارزش دفتری دارایی ها شرکت}}{\text{اهرم مالی}}$$

بازده دارایی: بازده دارایی‌ها یک شاخص از چگونگی سودآوری شرکت وابسته به کل دارایی‌های آن شرکت می‌باشد و از طریق تقسیم سود سالیانه به کل دارایی شرکت محاسبه می‌شود؛ که به صورت درصد بیان می‌شود که ما در این پژوهش از فرمول زیر استفاده نمودیم.

$$\text{بازده دارایی} = \frac{\text{سود سالیانه}}{\text{کل دارایی}} \times 100\%$$

متغیر تعدیلگر:

مدیریت ریسک (عامل رقابت صنعت) CI: رقابت صنعت تمرکز صنعت را اندازه گیری می کند که تمرکز پایین یعنی رقابت بالا. با توجه به وجود رقابت شدید بین شرکت های رقیب، هر شرکت سعی در اتخاذ استراتژی مناسب جهت پیشی گرفتن از سایر رقبا را دارد، لذا همیشه احتمال خطر عدم سودآوری پایدار برای شرکت ها وجود خواهد داشت (گوردون، لوب و تسینگ، ۲۰۰۹). رقابت صنعت از مجموع سهم های بازار همه شرکت ها در صنعت به دست می آید. سهم بازار عبارت است از فروش های هر شرکت تقسیم بر کل فروش های صنعت (تاری وردی و همکاران، ۱۳۹۲):

$$CI = \sum_{i=1}^n \frac{S_{it}}{\text{Total } S_{st}}$$

S_{it} : فروش شرکت؛

S_{st} : فروش صنعت

۸- تجزیه و تحلیل داده ها

با توجه به نتایج آماره‌های توصیفی و اینکه در اکثر متغیرهای پژوهش مقادیر میانه و میانگین نزدیک به هم می‌باشند، می‌توان بیان کرد که کلیه متغیرها از توزیع نسبتاً مناسبی برخوردار هستند.

میانگین مدیریت ریسک شرکت که بر اساس شاخص رقابت صنعت اندازه گیری شده است برابر با (۰,۱۳) و بیشینه و کمینه آن به ترتیب برابر با (۲,۱۵) و (۰,۲۰) می باشد که بیانگر این است که در مجموع سهم بازار شرکتها در یک صنعت در حدود ۱۳ درصد بوده است. عملکرد شرکت که بر اساس کیوتوبین محاسبه شده است دارای میانگین (۵,۸۷) می باشد که از میانه آن بزرگتر است.

جدول ۱- تجزیه و تحلیل داده‌ها (ماخذ: نگارندگان)

شاخص های کشیدگی					شاخص های مرکزی		نام و تعداد متغیرها		
بیشینه	کمینه	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	میانه	میانگین	تعداد	علامت اختصاری	متغیرها
۲,۱۵	۰,۲۰	۴,۲۱	۳,۲۴	۰,۲۵	۰,۰۸	۰,۱۳	۹۶۰	CI	مدیریت ریسک
۱۲,۲۸	۰,۱۲	۱,۲۸	۰,۰۴	۱,۰۹	۵,۳۳	۵,۸۷	۹۶۰	Q	عملکرد شرکت
۵	۳	۱۰,۵۷	۳,۲۱	۰,۵۴	۳	۳,۱۷	۹۶۰	Size COM	اندازه کمیته حسابرسی
۱	۰	۷,۱۷	۳,۱۱	۱,۲۱	۰,۶۰	۰,۶۴	۹۶۰	NC	تعداد جلسات کمیته حسابرسی
۱	۰	۴,۱۲	۱,۴۰	۰,۱۶	۰,۶۲	۰,۶۹	۹۶۰	Independent COM	استقلال کمیته حسابرسی
۱	۰	۲,۰۳	-۱,۰۷	۰,۴۱	۱	۰,۷۱	۹۶۰	AUDA CEX	تخصص حسابداری کمیته حسابرسی
۱۹,۹۳	۱۰,۵۷	۴,۱۱	۰,۹۳	۱,۵۱	۱۴,۱۶	۱۴,۸۳	۹۶۰	Size	اندازه شرکت
۱,۵۴	۰,۰۸	۳,۷۸	-۰,۳۱	۰,۲۱	۶۵,۴۶	۶۲,۷۱	۹۶۰	Lev	اهرم مالی
۰,۸۱	-۰,۵۶	۳,۶۶	۰,۷۱	۰,۱۵	۰,۱۶	۰,۱۹	۹۶۰	ROA	بازده دارایی ها

میانگین تعداد اعضای کمیته حسابرسی (۳/۱۷) نشان از آن دارد که اکثر شرکت‌ها دارای کمیته‌های سه نفره می‌باشند. میانگین (۰/۶۴) تعداد جلسات کمیته حسابرسی نشان می‌دهد که در ۶۴ درصد از مشاهدات، بیش از ۶ جلسه در سال در کمیته های حسابرسی تشکیل شده است میانگین استقلال کمیته حسابرسی (۰/۶۹) نشان می‌دهد در حدود ۶۹٪ اعضای کمیته عضو غیرموظف هستند که با توجه به توصیه اکثر قانون‌گذاران و منشورهای کمیته حسابرسی به استفاده از اعضا مستقل و استقبال از نگاه بیرونی در سطح مناسبی قرار دارد. میانگین درصد اعضای دارای تخصص حسابداری در کمیته حسابرسی برابر با ۰/۷۱ می‌باشد که نشان می‌دهد دانش حسابداری اعضای کمیته در سطح نسبتاً مناسبی است و از تخصص مالی نسبی برخوردارند.

۹- آزمون نرمال بودن متغیرها

آزمون نرمال بودن متغیر وابسته: نرمال بودن باقیمانده‌های مدل رگرسیونی یکی از فرض‌های رگرسیونی است که نشان‌دهنده اعتبار آزمون‌های رگرسیونی است. در انجام این تحقیق به منظور تخمین پارامترهای مدل از روش حداقل مربعات معمولی استفاده می‌گردد. روش حداقل مربعات معمولی بر این فرض استوار است که متغیر وابسته تحقیق دارای توزیع نرمال می‌باشد و توزیع غیرنرمال آن منجر به تخطی از مفروضات این روش برای تخمین پارامترها می‌شود. لذا لازم است نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته مورد آزمون قرار گیرد. در این مطالعه این موضوع از طریق آماره جارکیو- برا ۱۱ مورد بررسی قرار می‌گیرد و اگر سطح اهمیت آماره آن بیشتر از ۰/۰۵ باشد (Prob>.05) فرضیه H_0 مبنی بر نرمال بودن توزیع متغیر پذیرفته می‌شود. نتایج آزمون جارکیو - برا برای متغیر وابسته در جدول ۴-۲ ارائه شده است.

جدول ۲- نتایج آزمون نرمال بودن توزیع متغیر وابسته تحقیق (ماخذ: نگارندگان)

متغیر وابسته	آماره جارکیو- برا	سطح اهمیت
عملکرد شرکت	۳۱۲۷/۳۶	۰/۰۰۰

با توجه به این که سطح اهمیت آماره جارکیو - برا برای متغیرهای وابسته بازده دارایی‌ها و ارزش شرکت کمتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۰۰۰) بنابراین فرضیه H_1 مبنی بر نرمال نبودن آنها در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تأیید قرار می‌گیرد و بیانگر این است که متغیرهای وابسته از توزیع نرمال برخوردار نیست؛ بنابراین لازم است قبل از آزمون فرضیه‌ها نرمال سازی شود. در این مطالعه برای نرمال سازی داده‌ها از تابع انتقال جانسون بهره گرفته شده. نتایج حاصل از آزمون جارکیو - برا بعد از فرآیند نرمال‌سازی داده‌ها به شرح جدول ۴-۳ می‌باشد.

جدول ۳- نتایج آزمون نرمال بودن توزیع متغیر وابسته تحقیق بعد از فرآیند نرمال سازی (ماخذ: نگارندگان)

متغیر وابسته	آماره جارکیو- برا	سطح اهمیت
عملکرد شرکت	۴/۲۷	۰/۲۱۴

با توجه به این نگراره، از آنجایی که بعد از نرمال سازی داده‌ها سطح اهمیت آماره جارکیو - برا به بالاتر از ۰/۰۵ افزایش یافته بنابراین فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید شده و بیانگر این است که متغیر وابسته تحقیق بعد از فرآیند نرمال سازی، دارای توزیع نرمال می‌باشند

بررسی همبستگی میان متغیرهای تحقیق:

جدول ۴- بررسی همبستگی میان متغیرهای تحقیق (ماخذ: نگارندگان)

متغیر	CI	Q	Size COM	NC	Independ COM	AUDAS	Size	Lev	ROA
CI	-								
Q	۰,۳۷۶ (۰,۰۰۱)	-							
Size COM	۰,۰۸۸ (۰,۱۰۸)	۰,۰۹۴ (۰,۲۰۴)	-						
NC	۰,۰۸۴ (۰,۲۶۱)	۰,۰۴۹ (۰,۳۷۶)	۰,۳۸۹ (۰,۰۰۰)	-					

I.Jarque - Bera

				-	۰,۰۸۷ (۰,۰۸۱)	۰,۰۹۵ (۰,۰۸۷)	۰,۱۷۶ (۰,۰۳۹)	۰,۲۳۱ (۰,۰۳۳)	Independ COM
			-	۰,۰۹۴ (۰,۱۷۶)	۰,۱۲۸ (۰,۰۰۴)	۰,۱۵۷ (۰,۰۲۱)	۰,۲۱۰ (۰,۰۴۱)	۰,۱۲۷ (۰,۰۴۱)	AUDAS
			-	۰,۰۷۸ (۰,۲۱۷)	۰,۰۹۴ (۰,۱۴۳)	۰,۱۸۷ (۰,۰۰۸)	۰,۱۱۴ (۰,۲۸۹)	۰,۳۶۶ (۰,۰۰۰)	Size
			-	۰,۳۱۵ (۰,۰۰۰)	-۰,۲۱۶ (۰,۰۰۵)	-۰,۱۲۷ (۰,۲۱۷)	-۰,۰۷۳ (۰,۳۸۷)	-۰,۰۵۳ (۰,۲۱۱)	Lev
			-	-۰,۰۸۴ (۰,۰۸۵)	۰,۴۱۸ (۰,۰۰۰)	۰,۲۱۸ (۰,۰۳۷)	۰,۱۸۸ (۰,۰۶۳)	۰,۰۵۷ (۰,۱۱۷)	ROA

با توجه به جدول فوق همانطور که ملاحظه می شود ضریب همبستگی میان متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) تحقیق که در مدل‌های تحقیق بطور همزمان تصریح شده اند، کمتر از ۶۰ درصد می باشد. بنابراین مشکل همبستگی شدید میان جملات توضیحی مدل‌های تحقیق وجود ندارد و پیش فرض عدم وجود همبستگی شدید میان جملات توضیحی این مدل‌ها تایید می شود.

بررسی مانایی متغیرهای مستقل وابسته:

جدول ۵- نتایج آزمون هادری برای بررسی مانایی متغیرها (ماخذ: نگارندگان)

متغیر	آماره محاسبه شده	سطح معنی داری	مقایسه با ۵ درصد	نتیجه
CI	-۲۱,۸۷	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
Q	-۱۱,۷۸	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
Size COM	-۹,۲۳	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
NC	-۱۱,۶۵	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
Independ COM	-۷,۴۵	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
AUDAS	-۶,۵۷	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
Size	-۱۲,۷۶	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
Lev	-۲۳,۷۶	۰,۰۰۰	کوچکتر	متغیر ماناست
ROA	-۱۴,۷۶	۰,۰۰۶	کوچکتر	متغیر ماناست

بر اساس آزمون «لوین، لین و چو» چون مقدار احتمال همه متغیرها کمتر از ۰۵/۰ بوده است، همه متغیرهای مستقل، وابسته و کنترلی در دوره پژوهش در سطح پایا بوده‌اند پایایی بدین معنی است که میانگین و واریانس متغیرهای پژوهش در طول زمان و کوواریانس متغیرها بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. همان‌گونه که در جدول زیر ملاحظه می‌شود همه متغیرها مانا هستند و نیازی به آزمون هم جمعی وجود ندارد. بنابراین مشکل رگرسیون کاذب وجود نخواهد داشت.

جدول ۶- آزمون F لیمر و آزمون هاسمن مدل اول (ماخذ: نگارندگان)

آزمون F لیمر	مقدار آماره آزمون	P-Value	نتیجه آزمون
F لیمر	۴,۸۴	۰,۰۰۰	رد فرض صفر: استفاده از مدل پانل
هاسمن	۴۱,۹۸	۰,۰۰۰	رد فرض صفر: پانل با اثرات ثابت

با توجه به نتایج حاصل از آزمون F لیمر، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون کمتر از ۰۵/۰ می‌باشد (۰/۰۰۰۰)، همسانی عرض از مبدأها رد شده و لازم است در برآورد مدل از روش داده‌های پانل استفاده شود. همچنین با توجه به نتایج حاصل از آزمون هاسمن، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون نیز کمتر از ۰۵/۰ می‌باشد (۰/۰۰۰۰)، بنابراین در برآورد می‌بایست روش اثرات ثابت بکار برده شود. در جدول نتایج حاصل از برآورد مدل تحقیق ارائه شده است.

جدول ۷- آزمون دوربین - واتسون مدل اول (ماخذ: نگارندگان)

فرضیه	آماره‌ی آزمون	نتیجه‌ی آزمون	نتیجه‌گیری
فرضیه اول	۲,۱۸	پذیرش فرض صفر	همبستگی بین خطاها وجود ندارد

با نگاهی به مقدار آماره‌ی دوربین - واتسون برای مدل پژوهش می‌بینیم که فرض صفر در مدل پذیرفته می‌شود، زیرا مقدار آماره‌ی دوربین واتسون برای آن‌ها بین ۵/۱ و ۵/۲ می‌باشد. پس بین خطاهای این مدل همبستگی وجود ندارد.

جدول ۸- برازش فرضیه اول آزمون t (ماخذ: نگارندگان)

متغیر وابسته: عملکرد شرکت				
نتیجه	مقدار احتمال	مقدار t	مقدار ضرایب	متغیر
بی معنی	۰,۳۱۶	۰,۸۱	۰,۰۸	Size COM
بی معنی	۰,۱۶۹	۱,۳۴	۰,۱۹	NC
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۰	۶,۲۹	۰,۴۱	Independ COM
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۱	۳,۷۶	۰,۳۱	AUDAS
بی معنی	۰,۰۹۵	۱,۳۷	۰,۰۳	Size
معنی دار و منفی	۰,۰۰۰	-۱۰,۵۴	-۰,۸۳	Lev
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۰	۶,۸۸	۰,۸۷	ROA
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۰	۱۱,۰۴	۲,۱۵	C (مقدار ثابت)
آماره دوربین واتسون	احتمال آماره F	مقدار احتمال F	R ² (تعدیل شده)	R ²
۲,۱۸	۰,۰۰۰	۳۱,۴۳	۰,۴۷۶۴	۰,۵۱۹۸

سطح معنی داری (P-Value) آماره t مربوط به ویژگیهای اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی بزرگتر از ۰/۰۵ بوده و به ترتیب برابر با (۰,۱۶۹) و (۰,۳۱۶) می باشد یعنی بی معنی هستند که این مقادیر آماره t در ناحیه رد فرض صفر قرار می گیرد.

اما سطح معنی داری (P-Value) آماره t مربوط به متغیرهای استقلال و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی کوچکتر از ۰,۰۵ بوده و به ترتیب برابر با (۰,۰۰۰) و (۰,۰۰۱) یعنی معنی دار هستند و ضریب آنها نیز به ترتیب برابر با (۰,۳۱) و (۰,۴۱) مثبت می باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۶,۲۹ و ۳,۷۶ می باشد که این مقادیر آماره t در ناحیه عدم رد فرض صفر قرار می گیرد؛ بنابراین می توان گفت که استقلال کمیته حسابرسی و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی مثبت و معنادار هستند. بر اساس این یافته ها می توان گفت که بین اندازه و تعداد جلسات کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما میان استقلال و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۹- آزمون F لیمر و آزمون هاسمن مدل دوم (ماخذ: نگارندگان)

نتیجه آزمون	P-Value	مقدار آماره آزمون	آزمون F لیمر
رد فرض صفر: استفاده از مدل پانل	۰,۰۰۰	۱۱,۴۲	F لیمر
رد فرض صفر: پانل با اثرات ثابت	۰,۰۰۸	۱۳۰,۷۶	هاسمن

با توجه به نتایج حاصل از آزمون F لیمر، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون کمتر از ۰۵/۰ می باشد (۰,۰۰۰)، همسانی عرض از مبدأها رد شده و لازم است در برآورد مدل از روش داده‌های پانل استفاده شود. همچنین با توجه به نتایج حاصل از آزمون هاسمن، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون نیز کمتر از ۰۵/۰ می باشد (۰,۰۰۸)، بنابراین در برآورد می‌بایست روش اثرات ثابت بکار برده شود. در جدول نتایج حاصل از برآورد مدل تحقیق ارائه شده است.

جدول ۱۰- آزمون دوربین - واتسون مدل دوم (ماخذ: نگارندگان)

نتیجه گیری	نتیجه‌ی آزمون	آماره‌ی آزمون	فرضیه
همبستگی بین خطاها وجود ندارد	پذیرش فرض صفر	۱,۸۷	فرضیه دوم

با نگاهی به مقدار آماره‌ی دوربین-واتسون برای مدل پژوهش می‌بینیم که فرض صفر در مدل پذیرفته می‌شود، زیرا مقدار آماره‌ی دوربین واتسون برای آن‌ها بین ۵/۱ و ۵/۲ می‌باشد. پس بین خطاهای این مدل همبستگی وجود ندارد.

جدول ۱۱- برآزش فرضیه دوم آزمون t (ماخذ: نگارندگان)

متغیر وابسته: عملکرد شرکت				
نتیجه	مقدار احتمال	مقدار t	مقدار ضرایب	متغیر
معنی دار و مثبت	۰,۰۲۷	۲,۱۸	۰,۰۳	CI
بی معنی	۰,۴۲۸	۰,۳۸	۰,۰۰۵	CI*Size COM
معنی دار و مثبت	۰,۰۳۹	۱,۹۷	۰,۳۰	CI*NC
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۰	۸,۹۴	۰,۵۳	CI*Independ COM
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۰	۴,۸۱	۰,۴۸	CI* AUDAS
معنی دار و مثبت	۰,۰۴۷	۱,۹۹	۰,۱۹	Size
معنی دار و منفی	۰,۰۳۹	-۳,۶۵	-۰,۲۴	Lev
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۰	۹,۱۲	۱,۰۴	ROA
معنی دار و مثبت	۰,۰۰۰	۸,۹۰	۱,۸۷	C(مقدار ثابت)
آماره دوربین واتسون	F احتمال آماره F	F مقدار احتمال	R ² (تعدیل شده)	R ²
۱,۸۷	۰,۰۰۰	۲۱,۸۷	۰,۴۳۵۱	۰,۴۸۶۶

سطح معنی داری (*P-Value*) آماره t مربوط به (مدیریت ریسک * اندازه کمیته حسابرسی) بزرگتر از ۰,۰۵ بوده و به ترتیب برابر با (۰,۴۲۸) می باشد یعنی بی معنی است که این مقادیر آماره t در ناحیه رد فرض صفر قرار می گیرد؛ اما سطح معنی داری (*P-Value*) آماره t مربوط به متغیر های (مدیریت ریسک * تعداد جلسات کمیته حسابرسی) (مدیریت ریسک * استقلال کمیته حسابرسی) و (مدیریت ریسک * تخصص حسابداری کمیته حسابرسی) کوچکتر از ۰,۰۵ بوده و به ترتیب برابر با (۰,۰۳۹)، (۰,۰۰۰) و (۰,۰۰۰) یعنی معنی دار هستند و ضریب آنها نیز به ترتیب برابر با (۳۰/۰) (۰,۵۳) و (۰,۴۸) مثبت می باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۱,۹۷، ۸,۹۴ و ۴,۸۱ می باشد که این مقادیر آماره t در ناحیه عدم رد فرض صفر قرار می گیرد؛ بنابراین می توان گفت که مدیریت ریسک بر رابطه بین تعداد جلسات، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت، تاثیر مثبت و معنادار دارد.

۱-۰ آزمون فرضیه اول پژوهش

بین ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد. بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۴-۹، سطح معنی داری (*P-Value*) آماره t مربوط به ویژگی های اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی بزرگتر از ۰/۰۵ بوده و به ترتیب برابر با (۰/۱۶۹) و (۰/۳۱۶) می باشد یعنی بی معنی هستند که این مقادیر آماره t در ناحیه رد فرض صفر قرار نمی گیرد؛ اما سطح معنی داری (*P-Value*) آماره t مربوط به متغیر های استقلال و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی کوچکتر از ۰/۰۵ بوده و به ترتیب برابر با (۰/۰۰۰) و (۰/۰۰۱) یعنی معنی دار هستند و ضریب آنها نیز به ترتیب برابر با (۰/۴۱) و (۰/۳۱) مثبت می باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۶/۲۹ و ۳/۷۶ می باشد که این مقادیر آماره t در ناحیه رد فرض صفر قرار می گیرد؛ بنابراین می توان گفت که استقلال کمیته حسابرسی و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی مثبت و معنادار هستند. بر اساس این یافته ها می توان گفت که بین اندازه و تعداد جلسات کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما میان استقلال و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۱۲- چکیده فرضیه اول پژوهش (ماخذ: نگارندگان)

فرضیه	شرح فرضیه	قبول یا رد	جهت
فرضیه اول	بین ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد		
۱-۱	بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد	رد	-
۱-۲	بین تعداد جلسات کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد.	رد	-
۱-۳	بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد	تایید	مستقیم
۱-۴	بین تخصص حسابداری کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت رابطه معنادار وجود دارد	تایید	مستقیم

۱۱- آزمون فرضیه دوم پژوهش

مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد. بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۴-۱۳، سطح معنی داری (*P-Value*) آماره *t* مربوط به (تاثیر مدیریت ریسک * اندازه کمیته حسابرسی) بزرگتر از ۰/۰۵ بوده و برابر با (۰/۴۲۸) می باشد یعنی بی معنی است که این مقادیر آماره *t* در ناحیه رد فرض صفر قرار نمی گیرد. اما سطح معنی داری (*P-Value*) آماره *t* مربوط به متغیرهای (مدیریت ریسک * تعداد جلسات کمیته حسابرسی) (تاثیر مدیریت * استقلال کمیته حسابرسی) و (مدیریت ریسک * تخصص حسابداری کمیته حسابرسی) کوچکتر از ۰/۰۵ بوده و به ترتیب برابر با (۰/۰۰۰)، (۰/۰۰۰) و (۰/۰۰۰) یعنی معنی دار هستند و ضریب آنها نیز به ترتیب برابر با (۰/۵۳) و (۰/۴۸) مثبت می باشد و مقدار آماره *t* برای آن برابر با ۱/۹۷، ۸/۹۴ و ۴/۸۱ می باشد که این مقادیر آماره *t* در ناحیه رد فرض صفر قرار می گیرد؛ بنابراین می توان گفت که مدیریت ریسک بر رابطه بین تعداد جلسات، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص حسابداری کمیته حسابرسی با عملکرد شرکت، تاثیر مثبت و معنادار دارد.

جدول ۱۳- چکیده فرضیه دوم پژوهش (ماخذ: نگارندگان)

فرضیه	شرح فرضیه	قبول یا رد	جهت
فرضیه دوم	مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد.		
۲-۱	مدیریت ریسک بر رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد	رد	-
۲-۲	مدیریت ریسک بر رابطه بین تعداد جلسات کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد	تایید	مستقیم
۲-۳	مدیریت ریسک بر رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد.	تایید	مستقیم
۲-۴	مدیریت ریسک بر رابطه بین تخصص حسابداری کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت تاثیر دارد	تایید	مستقیم

۱۲- بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی این تحقیق بررسی تاثیر مدیریت ریسک بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بود. فرضیه پژوهش بر اساس اطلاعات گردآوری شده از بازار سرمایه ایران مربوط به ۱۲۰ شرکت در ۸ سال متوالی از سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۷ تجزیه و تحلیل شدند. در این پژوهش برای اندازه گیری عملکرد شرکت از طریق مجموع ارزش بازار سهام عادی، ارزش بازار سهام ممتاز، ارزش دفتری بدهی بلند مدت و ارزش دفتری بدهی کوتاه مدت تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت محاسبه شد؛ و برای اندازه گیری مدیریت ریسک از عامل رقابت صنعت استفاده شد و برای اندازه گیری ویژگی‌های کمیته حسابرسی از ۴ ویژگی، تعداد اعضا، تخصص حسابداری، تعداد جلسات و استقلال کمیته حسابرسی استفاده شد و تاثیر متغیر کنترلی اندازه شرکت، اهرم مالی و بازده دارایی‌ها نیز بر رابطه میان متغیرها در فرضیات مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت بر اساس مدل و تحقیقات شانتاوی و همکاران (۲۰۱۹) و پس از بررسی پیش فرضهای رگرسیونی، با استفاده از روش تحلیل پانلی با اثرات ثابت به برآورد مدل پرداختیم.

۱۳- پیشنهادهای کاربردی

با توجه به نتیجه فرضیه اول مبنی بر رابطه مثبت میان ویژگی‌های استقلال و تخصص حسابداری حسابرسان بر عملکرد شرکت، به سرمایه گذاران پیشنهاد می شود که بررسی صورتهای مالی شرکتها برای اتکا به آنها غیرموظف بودن اعضا و تخصص آنها را در رشته های مرتبط حسابداری مورد توجه قرار دهند. به صاحبان شرکتها پیشنهاد می شود که بدون توجه به اندازه کمیته حسابرسی، برای ارتقای ارزش و عملکرد شرکت خود در انتخاب اعضا به استقلال و هم چنین تخصص حسابداری (نه مالی) حسابرسان توجه داشته باشند و بیشتر اعضای دارای تخصص حسابداری، غیرموظف و دارای تجربه کاری حسابداری و حسابرسی بالاتر را مدنظر قرار دهند. با توجه به نتیجه فرضیه دوم به صاحبان شرکتها پیشنهاد می شود مدیریت یکپارچه ریسک را بجای مدیریت سنتی ریسک مورد توجه قرار دهند و از واحدهایی مجزا برای مدیریت اثربخش ریسک و یا به عبارت بهتر از کمیته‌های تخصصی مدیریت اثربخش ریسک استفاده کنند تا این گونه بتوانند عملکرد مالی خود را بهبود ببخشند. به هیئت مدیره شرکتها پیشنهاد می شود با انتخاب فردی به عنوان مدیر ارشد ریسک به ارائه چشم انداز و راهبردهای مدیریت یکپارچه ریسک، ارائه اطلاعات شفاف در مورد ریسک به ذی نفعان اصلی و ارائه گزارش‌های ریسک شامل زبان‌ها و شاخص‌های ریسک اقدام نمایند و دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی مدیریت ریسک برای مدیران برگزار کنند و با مشاوره مدل سازی و مدیریت ریسک به واحدهایی که ریسک پذیرند و همچنین تجزیه و تحلیل سناریوهای مختلف با مفروضات گوناگون در شرایط محیطی اقدام به مدیریت ریسک کنند.

۱۴- پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی

- پیشنهاد می شود تاثیر مدیریت ریسک بر رابطه سایر ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت مانند بازده حقوق صاحبان سهام و ارزش افزوده اقتصادی مورد بررسی قرار گیرد.
- پیشنهاد می شود رابطه سایر شاخصهای مدیریت ریسک مانند عدم اطمینان محیطی بر رابطه ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت مورد بررسی قرار گیرد.
- پیشنهاد می شود رابطه میان مدیریت ریسک استراتژیک، عملیاتی و گزارشگری با عملکرد شرکت مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

۱. بابایی، محمدعلی، زبرزنجانی، حمیدرضا. (۱۳۹۵)، "مدیریت ریسک، رویکردی نوین برای ارتقا بخشی سازمان ها"، مجله تدبیر، شماره ۱۷۰، ص ۱۴-۲۰.
۲. عرب صالحی، مهدی، گوگردچیان، احمد، هاشمی مجید(۱۳۹۴)، "بررسی تاثیر کیفیت کنترل داخلی بر محافظه کاری مشروط در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۸، شماره ۲۶؛ صفحه ۶۳ تا صفحه ۷۸
۳. فخاری، حسین، محمدی، جواد و حسن نتاج کردی، محسن. (۱۳۹۷)، "تاثیر کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت"، حسابداری مدیریت، مقاله ۵، دوره ۱۱، شماره ۳۶.
۴. فتحی عبداللهی، احمد، آقایی، محمدعلی(۱۳۹۷)، "بررسی اثربخشی حسابرسی داخلی در عملکرد مدیریت ریسک و کنترل سازمان های دولتی" مدیریت سازمان های دولتی سال پنجم، شماره ۳ (پیاپی ۱۹)
۵. کردستانی، غلامرضا، خوانساری، نیکو(۱۳۹۷) "بررسی ارتباط رتبه مدیریت مبتنی بر ارزش و عملکرد مالی شرکت"، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال پنجم، شماره ۱۸.
۶. نصیرزاده، محمد؛ عبدی، مصطفی؛ کاظمی علوم، مهدی (۱۳۹۷) بررسی تنوع جنسیتی در کمیته حسابرسی بر حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۴، ش ۳، ۳۰۳-۳۲۲.
۷. یاراحمدی خراسانی، مهدی. (۱۳۸۷)، "کلیاتی از مدیریت ریسک"، سایت مدیریار
۸. تاری وردی یداله، دامچی جلودار زهرا (۱۳۹۱) رابطه مدیریت ریسک و عملکرد شرکت. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی پاییز ۱۳۹۱، دوره ۴، شماره ۵؛ از صفحه ۴۳ تا صفحه ۶۲.
9. Cristina Florio a, Giulia Leoni(2018) "Enterprise risk management and firm performance: The Italian case", The British Accounting Review 49 (2017) 56e74.
10. Gordon, Lawrence A. Loeb, Martin P., Tseng, Chih-Yang, (2009), "Enterprise Risk Management and Firm Performance: A Contingency Perspective", J. Account. Public Policy 28, PP. 301-327.
11. Saddam Shatnawi, Mustafa Hanefah, Abdelhakhem Adaa, Monther Eldaia(2019), The Moderating Effect of Enterprise Risk Management on the Relationship between Audit Committee Characteristics and Corporate Performance, A Conceptual Case of Jordan. International Journal of Academic Research Business and Social Sciences, 9(5), 177-194.
12. Sultana, N., Singh, H., der Zahn, V., & Mitchell, J. L, (2016), "Audit Committee Characteristics and Audit Report Lag", International Journal of Auditing.
13. Vivian W. Tai, Yi-Hsun Lai, Tung-Hsiao Yang(2018). The Role of the Board and the Audit Committee in Corporate Risk Management. North American Journal of Economics & Financ
14. Ze'ghal, D, & Maaloul (2016). Analysing value added as an indicator of More Trust Managers and its consequences on company performance. Journal of Intellectual Capital, 11(1), 39-60.
15. Frando, D. & Nokhbeh-fallah, Z. (2017). The effect of managerial overconfidence on conditional and unconditional conservatism. Journal of Financial Accounting Research, 6(19): 27-44. (in Persian).
16. Gordon, L.A & Loeb, M.P & Tseng, C.Y (2013). "Enterprise risk management and firm performance: A contingency perspective". Journal of Accounting and Public Policy, vol 28, pp:301 -327
17. Mutindi Mzera, U. J. (2014). The role of value-based management tools on the performance of firms listed in the Nairobi securities exchange. International Journal of Business Administration, 4: (1), 92-104.

18. BUSSE, JEFFREY A., GOYAL, AMIT, and WAHAL, SUNIL, (2010), "Performance and Persistence in Institutional Investment Management" *The Journal of Finance*, Vol. LXV, NO.2.
19. Soltana, N., Harjinder, S., Vander, Z. (2014). Audit committee characteristics and audit report lag. *International Journal of Auditing*, 19, 57-130.
20. Menon, K., & Williams, J. D. (1994). The use of audit committees for monitoring. *Journal of Accounting and Public Policy*: 13(2).
21. Collier, P., and Gregory, A. (1999). Audit committee activity and agency costs. *Journal of Accounting and Public Policy*, 18 (4), 311-32.
22. Hillman, A. J., and Dalziel, T. (2003). Boards of directors and firm performance: Integrating agency and resource dependence perspectives. *Academy of Management Review*, 28 (3): 383-96.
23. Vafeas, N. (1999). Board meeting frequency and firm performance. *Journal of Financial Economics*, 53: 113-142.
24. Choi, J, Jeon, K, Park, J. (2004). The role of audit committees in decreasing earnings management: Korean evidence. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation* 1 (1): 37-60.
25. Blue Ribbon Committee (2005), 'Report and recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees', *The Business Lawyer*, vol. 54, no. 2: 1067-1095.
26. Blue Ribbon Panel was set up in late 1998 to give recommendations on the role of audit committee in order to strengthen the monitoring role over the reporting process in the USA.
27. Braiotta, L. and Zhou, J. (2004). An exploratory study of the effects of the Sarbanes–Oxley Act, the SEC and United States Stock Exchange(s) rules on audit committee alignment. *Managerial Auditing Journal*, 21, pp. 166–190.
28. Yang, J. S., & Krishnan, J. (2005). Audit committees and quarterly earnings management. *International Journal of Auditing*, 9, 201–219.37.
29. Klein, A. (2002a), 'Audit committee, board of director characteristics, and earnings management', *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 33, No. 3, pp. 375–400
30. Piot, Ch. (2004), 'The existence and independence of audit committees in France', *Accounting and Business Research*, Vol. 34, No. 3, pp. 223–46
31. Sharma, V. D. & Iselin, E. R. (2009), 'The association between audit committee multiple-directorships, tenure, and financial misstatements', *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 31, No. 3, pp. 149–75
32. Frando, D. & Nokhbeh-fallah, Z. (2017). The effect of managerial overconfidence on conditional and unconditional conservatism. *Journal of Financial Accounting Research*, 6(19): 27-44. (in Persian).
33. Mutindi Mzera, U. J. (2014). The role of value-based management tools on the performance of firms listed in the Nairobi securities exchange. *International Journal of Business Administration*, 4: (1), 92-104.
34. BUSSE, JEFFREY A., GOYAL, AMIT, and WAHAL, SUNIL, (2010), "Performance and Persistence in Institutional Investment Management" *The Journal of Finance*, Vol. LXV, NO.2.
35. Tandelilin, Eduardus .Kaaro, Hermeindito. Mahadwartha, PutuAnom, Supriyatna, (2007), "Corporate Governance, Risk Management, and Bank Performance: Does Type of Ownership Matter?" Final Report of an EADN Individual Research Grant Project, Eadn Working Paper No.34.
36. Sun, Jerry & Lan, George & Liu, Guoping (2014), Independent audit committee characteristics and real earnings management, www.emeraldinsight.com
37. Ferreira I., 2008, the Effect of Audit Committee Composition and Structure on the Performance of Audit Committees, *Meditation Accountancy Research*, Vol. 16, No. 2, 89106-
38. Li, Y. and Stokes, D., 2012, Audit Quality and Cost of Equity Capital, 2nd Workshop of Audit Quality, *EIASM*, 2, 4, 5771-
39. Yang, D; Jiao, H; Buckland, R (2020). The determinants of financial fraud in chinese firms: Does corporate governance as an institutional innovation matter?. *Technological Forecasting & Social Change*. 12 (4). 1-12.
40. Armstrong, Michael (2000). *Performance Management: Key strategies and practical guidelines*. 2nd edition, London, Kogan page
41. Bansal, N, A, K.Sharma. (2016). Audit committee, corporate governance and firm performance. *International Journal of Economics and Finance*; Vol. 8, No. 3
42. Bhardwaj, M. N, & Rao. (2015). Role of audit committee in corporate governance. *International Journal of Management and Social Science Research Review*, I (10): 61-67.

43. Gordon, L. A., Loeb, M. P., & Tseng, C. (2009). Enterprise risk management and firm performance: A contingency perspective. *Journal of Accounting and Public Policy*, 28, 301e327

